

ALGEMEEN OVERZICHT

ingezet: in april '43 zijn 3 540 Nederlanders en Indische Nederlanders en 2 760 Britten naar Flores en de Molukken gevoerd om er vliegvelden aan te leggen – van de overlevenden van deze transporten zijn in '44 de meesten naar Java teruggebracht. Voorts zijn in november '43 van Java ca. 2 000 krijgsgevangenen, de helft Nederlanders en Indische Nederlanders, de helft Britten, naar Zuid-Sumatra overgebracht om in de streek van Palembang vliegvelden aan te leggen en van begin mei '44 af in drie transporten in totaal ca. 5 500 (hoofdzakelijk Nederlanders en Indische Nederlanders met daarnaast Britten, Australiërs, Ambonnezen, Menadonezen en enkele Amerikanen) naar Midden-Sumatra voor het werk aan de Pakanbaroe-spoorweg. Tenslotte zijn van Java in september '44 ca. 750 krijgsgevangenen naar Singapore getransporteerd om er te helpen bij het graven van een droogdok en later kleinere aantallen voor diverse andere werkzaamheden.

Verder hebben de Japanners in de invasiemaanden ook krijgsgevangenen gemaakt op Ambon en op Timor: op Ambon ca. 250 Nederlanders en Indische Nederlanders en ca. 800 Australiërs, op Timor ca. 1 000 Nederlanders en Indische Nederlanders en eveneens ca. 1 000 Australiërs. Van Ambon zijn in oktober '42 bijna alle Nederlanders en Indische Nederlanders en ca. 260 Australiërs naar Hainan getransporteerd en daar aan het werk gezet. De overige Australiërs zijn op Ambon gebleven en geen groep krijgsgevangenen is slechter behandeld dan deze: vier-vijfde is er bezweken. Van de krijgsgevangenen op Timor zijn de Australiërs naar New Britain getransporteerd en de Nederlanders en Indische Nederlanders toegevoegd òf aan de groepen op Java òf aan die op Celebes.

Is ons overzicht nu voltooid? Neen. Vermeld moet nog worden dat 572 Nederlandse en Indisch-Nederlandse opvarenden van de koopvaardij die op Java als burgers geïnterneerd waren in een kamp bij Bandoeng, in juli '44 opeens de status van krijgsgevangenen kregen en in Batavia aan het werk werden gezet. Uit deze groep werd ongeveer de helft, in hoofdzaak de gezagvoerders en de verdere scheepsofficieren, in september '44 toegevoegd aan de ca. 750 andere krijgsgevangenen van wie wij al vermeldden dat zij naar Singapore werden vervoerd – de andere helft, t.w. de jongere scheepsofficieren, werd ingezet bij de aanleg van de Pakanbaroe-spoorweg.

Ten aanzien van al deze groepen Nederlandse en Indische krijgsgevangenen hebben wij in het voorafgaande niet vermeld, hoeveren bij het werk aan de verschillende objecten die wij noemden, om het leven zijn gekomen – voorzover die cijfers beschikbaar zijn, zullen zij in dit hoofdstuk nog genoemd worden. Hier willen wij er alleen nog op wijzen dat